

"Co powiesz?"

- Grupa: starsze klasy szkoły podstawowej (11–15 lat)
- Tematy: konstruktywna rozmowa + dialog bez eskalacji
- Czas: 20 minut
- Forma: praca w trójkach (nadawca / reagujący / obserwator)

PRZEBIEG (krok po kroku)

- 1 Omów trzy sposoby reakcji z materiału. (3 min)
- 2 Trójki odgrywają scenkę chatu: nadawca wrzuca fałszywkę, reagujący odpowiada, obserwator notuje. (10 min)
- 3 Rotacja ról i krótka runda: która reakcja działała najlepiej? (5 min)
- 4 Podsumowanie prowadzącego znajdziesz w kluczu na końcu tego materiału. (2 min)

CEL

Uczeń ćwiczy reagowanie na dezinformację w chacie grupowym – pytając zamiast atakując i nie eskalując konfliktu w grupie.

MATERIAŁY

Karta ze scenariuszami (poniżej). Przestrzeń do pracy w trójkach.

MATERIAŁ ROBOCZY

SYTUACJA: w grupie klasowej ktoś wrzuca: "Słyszałem że od września likwidują wf i zastępują nauką programowania! Mój brat z liceum mówił. Przekażcie dalej!"

TRZY SPOSOBY REAKCJI – przetestujcie każdy:

REAKCJA A (atak): "Bzdura, nie znasz się. Nie pisz głupot."

REAKCJA B (milczenie): nie piszesz nic, ignorujesz.

REAKCJA C (pytanie): "Skąd Twój brat to ma? Jest gdzieś oficjalna informacja? Bo na stronie szkoły nic nie ma."

WASZE ZADANIE:

1. Odegrajcie każdą z trzech reakcji w trójkach.
2. Obserwator notuje: jak nadawca reaguje na każdą z nich?
3. Która reakcja najlepiej zatrzymuje rozprzestrzenianie BEZ robienia komuś przykrości?

KLUCZ DO OMÓWIENIA

1 O CO CHODZI W TEJ AKTYWNOŚCI

Aktywność ćwiczy reagowanie na dezinformację w chacie grupowym – środowisku, które badania wskazują jako najtrudniejsze (presja grupy, zaufanie do nadawcy, brak moderacji). Uczeń testuje trzy reakcje i sam odkrywa że pytanie działa lepiej niż atak i niż milczenie. Format trójkowy (nadawca / reagujący / obserwator) pozwala każdemu doświadczyć sytuacji z trzech stron.

Kluczowa umiejętność: zatrzymać dezinformację bez robienia z siebie "tego który zawsze się czepia" i bez upokarzania nadawcy.

2 CZEGO SZUKAMY - analiza trzech reakcji

REAKCJA A (atak): "Bzdura, nie znasz się."

Co się dzieje: nadawca się broni, eskalacja, kłótnia w grupie. Inni czują się zobligowani do wybrania strony sporu. Dezinformacja schodzi na drugi plan, zaczyna się konflikt personalny. Efekt bumerangu - nadawca może się uprzeć przy swoim.

REAKCJA B (milczenie): ignorujesz.

Co się dzieje: nic. Dezinformacja krąży dalej bez kontrargumentu. Bezpieczne dla ciebie, ale nie pomaga grupie. Inni mogą uwierzyć bo nikt nie zaprotestował.

REAKCJA C (pytanie): "Skąd Twój brat to ma? Jest oficjalna informacja?"

Co się dzieje: nadawca musi się zastanowić skąd wie. Pytanie jest neutralne - nie atakuje osoby, kwestionuje informację. Grupa widzi że warto sprawdzić. Bez konfliktu, bez upokorzenia.

WNIOSEK: Reakcja C najlepiej zatrzymuje rozprzestrzenianie bez kosztu relacyjnego.

3 NAJWAŻNIEJSZY MOMENT - rozmowa po zamianie ról

Pytanie "skąd to masz?" robi trzy rzeczy naraz:

- Nie atakuje nadawcy (więc nie wywołuje obrony i eskalacji).
- Przenosi ciężar na źródło (nadawca musi pokazać skąd wie, a zwykle nie wie).
- Modeluje dla grupy zdrowy odruch (inni widzą że wypada pytać o źródło).

To jest dokładnie skrypt "pytaj zamiast zaprzeczaj" z modułu scenariusza, przeciwiczony w praktyce.

4 JAK PODSUMOWAĆ

Najlepsza reakcja łączy pytanie o źródło z neutralnym dodaniem informacji:

"Skąd to masz? Na stronie szkoły nic takiego nie ma sprawdziłem/am."

Zwróć uwagę uczniów: ta reakcja nie mówi "kłamiesz". Mówi "sprawdźmy". Różnica decyduje o tym czy nadawca się zamknie czy otworzy.

5 ANTYCYPACJA TRUDNYCH REAKCJI UCZNIÓW

"Ale czasem trzeba powiedzieć wprost że ktoś pisze bzdury."

→ Rozumiem pokusę. Ale w grupie atak prawie zawsze eskaluje - nadawca broni się publicznie, nie chce stracić twarzy. Pytanie daje mu wyjście z twarzy. Twój cel to zatrzymać dezinformację, nie udowodnić że masz rację.

"A jak ktoś odpowie na pytanie agresywnie?"

→ Wtedy odpuszczasz, powiedziałeś/aś co trzeba, grupa to widziała. Nie musisz ciągnąć. "OK, ja tylko sprawdzałem, na stronie szkoły nic nie ma" i koniec.

"Milczenie jest najłatwiejsze, czemu nie milczeć zawsze?"

→ Bo czasem twoje jedno pytanie powstrzymuje 20 osób przed uwierzeniem. Milczenie jest bezpieczne dla ciebie, ale grupa zostaje z dezinformacją. Pytanie to mały gest o dużym skutku.

6 PUENTA DO WYPOWIEDZENIA NA KONIEC

"W grupie nie chodzi o to żeby wygrać, chodzi o to żeby zatrzymać fałsz nie robiąc z kolegi wroga. Jedno spokojne pytanie 'skąd to masz?' działa lepiej niż dziesięć wykrzykników. Pytasz raz, dodajesz co wiesz, i odpuszczasz. To wystarczy."

7 JEŚLI ZOSTAŁO WIĘCEJ CZASU

Niech trójki wymyślą własną fałszywkę (z życia szkoły) i przetestują reakcję C. Im więcej realistycznych powtórzeń, tym większa szansa że uczeń użyje skryptu w prawdziwym chacie.

Dyskusja rozszerzająca: czym różni się reagowanie w chacie klasowym (znasz wszystkich) od reagowania w dużej grupie/komentarzach (nieznajomi)?

Wniosek: w chacie z bliskimi pytanie działa lepiej; w anonimowym tłumie czasem lepiej po prostu nie udostępniać i zgłosić.